

Zalecenia Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych

I. WSTĘP

Rada Ministrów uznaje, że ograniczanie problemów społecznych oraz łączenie wzrostu gospodarczego z lepszymi warunkami życia należą do kluczowych zadań administracji rządowej. Istotna wielkość środków publicznych przeznaczanych corocznie przez administrację rządową na finansowanie zakupu towarów, usług i robót budowlanych może mieć wpływ na realizację celów społecznych i gospodarczych Państwa. Uzasadnia ona również zintensyfikowanie działań na rzecz włączania celów zrównoważonego rozwoju do zamówień publicznych.

Wdrażanie polityki zrównoważonego rozwoju w zamówieniach publicznych obejmuje uwzględnianie kwestii społecznych oraz środowiskowych, wzmacniane poprzez stosowanie rozwiązań innowacyjnych dla obu tych obszarów, przy jednoczesnym celowym i racjonalnym wydatkowaniu środków publicznych. Zgodnie z tą koncepcją instytucje publiczne nie tylko dokonują wydatków publicznych celem zaspokojenia bieżących potrzeb zakupowych, ale wspierają również realizację celów innych polityk publicznych, w tym polityki społecznej. Zamówienia publiczne umożliwiające osiągnięcie celów społecznych określone są mianem społecznych zamówień publicznych. Uzyskiwanie pozytywnych efektów społecznych jest możliwe w wyniku uwzględnienia przez zamawiających różnych aspektów społecznych takich jak integracja zawodowa i społeczna osób z grup społecznie marginalizowanych, dostępność dla osób z niepełnosprawnościami lub projektowanie z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, równe traktowanie i niedyskryminacja, godna praca, przestrzegania praw człowieka, w tym praw pracowniczych i społecznych, włączanie kwestii związanych z etycznym handlem.

Uwzględnianie aspektów społecznych w ramach publicznych zakupów powinno stanowić istotny wyznacznik działań jednostek administracji rządowej. Społeczne zamówienia publiczne stanowią jeden z priorytetów w obszarze zamówień publicznych zdefiniowanych w Polityce zakupowej państwa¹. Celem Polityki w ramach przedmiotowego priorytetu jest zwiększanie zastosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych oraz zwiększenie liczby przedsiębiorców realizujących założenia społecznej odpowiedzialności biznesu. Cele w zakresie społecznych zamówień publicznych określone w Polityce zakupowej państwa powinny znaleźć odzwierciedlenie również w strategiach zakupowych oraz strategiach zarządzania dla poszczególnych kategorii zakupowych przygotowywanych przez zamawiających z administracji rządowej.

Istotne dla realizacji wskazanego celu są również aktywne działania na rzecz zwiększania wiedzy zamawiających na temat dostępnych instrumentów prawnych umożliwiających uwzględnienie w zamówieniach publicznych aspektów społecznych oraz działania promujące

¹ uchwała nr 6 Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia Polityki zakupowej państwa (M.P. poz. 125)

szersze stosowanie tych instrumentów. Szeroko zakrojoną działalność w tym zakresie prowadzi Prezes Urzędu Zamówień Publicznych.

Rada Ministrów uznaje zatem potrzebę dalszego wzmocnienia działań na rzecz powszechnego uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych i jak najpełniejszego wykorzystania dostępnych w tym zakresie instrumentów ustawowych w celu wsparcia zrównoważonego rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju, uwzględniającego między innymi integrację osób społecznie marginalizowanych, stabilność zatrudnienia i prawo do godnej pracy oraz potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Rada Ministrów dostrzega potrzebę szerszego włączenia w tę działalność wszystkich jednostek administracji rządowej. Z tego względu kieruje do nich niniejsze Zalecenia.

II. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych² (dalej: „ustawa Pzp”) przewidują szereg rozwiązań pozwalających na uwzględnianie aspektów społecznych na różnych etapach procesu udzielania zamówienia publicznego, takich jak planowanie i przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia, prowadzenie postępowania jak również na etapie realizacji zamówienia.

W pierwszej kolejności wskazać należy **zasadę efektywności** zawartą w art. 17 ust. 1 ustawy Pzp. Zasada efektywności wyraża się w obowiązku udzielania zamówienia w sposób zapewniający zarówno najlepszą jakość przedmiotu zamówienia w stosunku do środków, które zamawiający może przeznaczyć na jego realizację, jak i najlepszy stosunek nakładów do efektów, w tym efektów społecznych, jeżeli są one możliwe do osiągnięcia. Ugruntowuje tym samym strategiczne podejście do zamówień publicznych, w którym realizacja celów społecznych odgrywa znaczącą rolę.

Zasada efektywności wzmocnia rolę **planowania i odpowiedniego przygotowania** postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Podkreślić należy istotność tych etapów przy włączaniu kwestii społecznych do zamówienia publicznego. Wstępna analiza zamówień publicznych pod kątem możliwości realizacji celów społecznych może mieć miejsce już na etapie przygotowania **planu postępowań o udzielenie zamówień**, o którym jest mowa w art. 23 ustawy Pzp. Uwzględnienie takiej analizy przy sporządzaniu planu postępowań pozwoli zamawiającym przygotować się do uwzględnienia aspektów społecznych z odpowiednim wyprzedzeniem, a wykonawcom umożliwi pozyskanie wiedzy oraz przeprowadzenie oceny ich potencjału w tym zakresie. Wzór planu postępowań o udzielenie zamówień umożliwia zawarcie informacji na temat planowanego zastosowania aspektów społecznych³.

²Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, z późn. zm.

³ zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie wzoru planu postępowań o udzielenie zamówień (Dz. U. poz. 2362), zamawiający w planie może zamieścić inne dodatkowe informacje dotyczące np. wstępnych konsultacji rynkowych, innowacyjnych zamówień, zrównoważonych zamówień (uwzględniających aspekty społeczne, aspekty środowiskowe)

Rozwiązaniami służącymi odpowiedniemu przygotowaniu postępowania są **analiza potrzeb i wymagań** określona w art. 83 ustawy Pzp oraz **wstępne konsultacje rynkowe**, o których mowa w art. 84 ustawy Pzp. Niezbędnym elementem analizy potrzeb i wymagań jest ocena możliwości zastosowania aspektów społecznych w danym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Natomiast wstępne konsultacje rynkowe mogą mieć na celu pozyskanie m.in. informacji na temat dostępnych na rynku rozwiązań o charakterze społecznym.

Zamawiający, korzystając z powyżej wskazanych rozwiązań, może lepiej przygotować się do wykorzystania **instrumentów prawnych pozwalających na uwzględnianie aspektów społecznych**. Obowiązujące przepisy ustawy Pzp przewidują szeroki katalog takich instrumentów. Część z tych regulacji ma charakter dobrowolny, pozostawiając zamawiającemu swobodę w zakresie ich zastosowania w zależności od potrzeb zamawiającego i charakteru przedmiotu zamówienia, część zaś ma charakter obligatoryjny, zobowiązując zamawiającego do ich uwzględniania w ramach prowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

Regulacje o charakterze obligatoryjnym obejmują:

- określenie w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagań związanych z realizacją zamówienia w zakresie zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie stosunku pracy osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy⁴ (art. 95 ustawy Pzp);
- w przypadku przewidzenia wymagań związanych z realizacją zamówienia w zakresie zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie stosunku pracy osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, o których mowa w art. 95 ust. 1, zawarcie w treści umowy w sprawie zamówienia publicznego, której przedmiotem są roboty budowlane lub usługi, postanowień dotyczących sposobu dokumentowania zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i kontroli spełniania przez wykonawcę lub podwykonawcę wymagań dotyczących zatrudnienia oraz postanowień dotyczących sankcji z tytułu niespełnienia tych wymagań. (art. 438 ustawy Pzp);
- uwzględnienie w opisie przedmiotu zamówienia wymagań w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, w tym pracowników zamawiającego, chyba że nie jest to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia (art. 100 ustawy Pzp);

⁴Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, z późn. zm.

- wykluczenie z udziału w postępowaniu wykonawcy prawomocnie skazanego za przestępstwo handlu ludźmi, o którym mowa w art. 189a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny⁵ oraz wykonawcy, wobec którego wydano prawomocny wyrok sądu lub ostateczną decyzję administracyjną o zaleganiu z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne, chyba że wykonawca odpowiednio przed upływem terminu do składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo przed upływem terminu składania ofert dokonał płatności należnych podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłaty tych należności (art. 108 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz pkt 3 ustawy Pzp);
- żądanie od wykonawcy wyjaśnień dotyczących zgodności z przepisami dotyczącymi kosztów pracy, których wartość przyjęta do ustalenia ceny nie może być niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę albo minimalnej stawki godzinowej, ustalonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę⁶ lub przepisów odrębnych właściwych dla spraw, z którymi związane jest realizowane zamówienie oraz zgodności z przepisami z zakresu prawa pracy i zabezpieczenia społecznego, obowiązującymi w miejscu, w którym realizowane jest zamówienie, w przypadku badania oferty pod kątem rażąco niskiej ceny dla zamówień na roboty budowlane lub usługi (art. 224 ust. 1, ust. 3 pkt 4 i 6 oraz ust. 4 ustawy Pzp).

Zamawiający może natomiast, w zależności od potrzeb i możliwości w danym postępowaniu, skorzystać z poniższych regulacji o charakterze fakultatywnym:

- zastrzeżenie w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy mający status zakładu pracy chronionej, spółdzielnie socjalne oraz inni wykonawcy (w tym przedsiębiorstwa społeczne działające na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej), których głównym celem lub głównym celem działalności ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, jest społeczna i zawodowa integracja osób społecznie marginalizowanych, w szczególności:
 - 1) osób niepełnosprawnych⁷,
 - 2) bezrobotnych⁸,
 - 3) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej⁹,
 - 4) osób usamodzielnianych¹⁰,

⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.

⁶Dz. U. z 2020 r. poz. 2207

⁷ w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.)

⁸ w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 609 z późn. zm.)

⁹ w rozumieniu cyt. ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

¹⁰ o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447)

- 5) osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych¹¹, mających trudności w integracji ze środowiskiem,
 - 6) osób z zaburzeniami psychicznymi¹²,
 - 7) osób bezdomnych¹³,
 - 8) osób, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą¹⁴,
 - 9) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia,
 - 10) osób będących członkami mniejszości znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych¹⁵ – pod warunkiem, że procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w pkt 1–10, jest nie mniejszy niż 30% osób zatrudnionych u wykonawcy albo w jego jednostce, która będzie realizowała zamówienie (art. 94 ustawy Pzp);
- określenie w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia wymagań związanych z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty społeczne lub związane z zatrudnieniem (art. 96 ustawy Pzp), w szczególności:
 - 1) bezrobotnych¹⁶,
 - 2) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej¹⁷,
 - 3) osób usamodzielnianych¹⁸,
 - 4) młodocianych¹⁹ w celu przygotowania zawodowego,
 - 5) osób niepełnosprawnych²⁰,
 - 6) innych osób niż określone w lit. a–e, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym²¹ lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego.,
 - 7) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia;
 - żądanie etykiety o charakterze społecznym jako przedmiotowego środka dowodowego lub odwołanie do mających zastosowanie wymagań etykiety, w ramach opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert lub warunków realizacji

¹¹ o których mowa w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, z późn. zm.)

¹² w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685)

¹³ w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.)

¹⁴ o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1108, z późn. zm.)

¹⁵ w rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 823)

¹⁶ w rozumieniu cyt. ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

¹⁷ w rozumieniu cyt. ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

¹⁸ o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 cyt. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

¹⁹ o których mowa w przepisach prawa pracy

²⁰ w rozumieniu cyt. ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

²¹Dz. U. z 2020 r. poz. 176, z późn. zm.

zamówienia, w przypadku zamówień o szczególnych cechach społecznych, w celu potwierdzenia zgodności oferowanych robót budowlanych, dostaw lub usług z wymaganymi cechami (art. 104 ustawy Pzp);

- wykluczenie z udziału w postępowaniu wykonawcy, który naruszył obowiązki dotyczące płatności podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, chyba że wykonawca odpowiednio przed upływem terminu do składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo przed upływem terminu składania ofert dokonał płatności należnych podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłaty tych należności lub wykonawcy, który naruszył obowiązki w dziedzinie prawa socjalnego lub prawa pracy (art. 109 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Pzp);
- zdefiniowanie kryteriów oceny ofert dotyczących aspektów społecznych, w tym integracji zawodowej i społecznej osób, o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy Pzp lub dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub uwzględniania potrzeb użytkowników (art. 242 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy Pzp);
- zastrzeżenie w ogłoszeniu o zamówieniu lub we wstępnym ogłoszeniu informacyjnym, że o udzielenie zamówienia na usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne objęte kodami CPV 75121000-0, 75122000-7, 75123000-4, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, od 85000000-9 do 85323000-9, 92500000-6, 92600000-7, 98133000-4, 98133110-8) określonymi we Wspólnym Słowniku Zamówień, mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy (w tym przedsiębiorstwa społeczne działające na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej), którzy spełniają łącznie następujące warunki (art. 361 ustawy Pzp):
 - 1) celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w art. 94;
 - 2) nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
 - 3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawca określa w swoim statucie;
 - 4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

Wśród wskazanych powyżej rozwiązań, instrumenty mające na celu promocję godnej pracy, przestrzegania prawa pracy, zatrudnienia oraz integrację społeczno-zawodową osób z grup

marginalizowanych przyjęto się określać mianem „klausul społecznych”. Są to zamówienia zastrzeżone, o których mowa w art. 94 oraz art. 361 ustawy Pzp, a także społeczne wymagania związane z realizacją zamówienia wskazane w art. 95 i art. 96 ustawy Pzp.

Proces zamówienia publicznego kończy **etap realizacji zamówienia oraz dokonanie jego ewaluacji przez zamawiającego**. W tym zakresie ustawa Pzp w art. 446 przewiduje istotne narzędzie w postaci raportu z realizacji zamówienia. Zamawiający jest zobowiązany do sporządzenia raportu w przypadku wystąpienia okoliczności wskazanych w art. 446 ust. 1 Pzp, zaś w innych przypadkach jest to uprawnienie zamawiającego. Głównym celem raportu jest całościowe spojrzenie na przebieg procesu zakupowego i dokonanie oceny realizacji zamówienia, w tym jakości jego wykonania, oraz przygotowanie wniosków na przyszłość, których efektem powinno być lepsze przygotowanie się do kolejnego zamówienia. W tym kontekście warto podkreślić również zasadność dokonania ewaluacji aspektów społecznych zastosowanych w cyklu zamówienia publicznego.

Warto pamiętać, że realizowanie celów społecznych możliwe jest również w przypadku tych zamówień, do których ze względu na ich wartość, nie stosuje się przepisów ustawy Pzp. Cel ten można realizować przez zastrzeżenie, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne lub przedsiębiorstwa społeczne. Podstawa prawna do takiego działania określona została odpowiednio w:

- 1) art. 15a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych,
- 2) art. 26 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

Zarówno spółdzielnie socjalne, jak i przedsiębiorstwa społeczne mają wyraźnie zarysowany ustawowo, społeczny cel funkcjonowania. Co więcej, ich zysk lub nadwyżka nie są przeznaczone do podziału między członków, udziałowców, czy też pracowników, ale przeznaczone są na cele społeczne, w tym na reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zatrudnionych w tych podmiotach.

III. ZALECENIA

1. Kierownicy jednostek administracji rządowej:

- ministrowie w zakresie urzędu obsługującego ministra;
- Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w zakresie urzędu zapewniającego obsługę na podstawie art. 26 ustawy o Radzie Ministrów²²;
- kierownicy organów oraz jednostek podległych lub nadzorowanych przez ministrów;
- kierownicy następujących jednostek podległych lub nadzorowanych przez Prezesa Rady Ministrów:
 - Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
 - Agencji Wywiadu,
 - Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów,

²²Dz. U. z 2021 r. poz. 178, z późn. zm.

- Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- Centrum Badania Opinii Społecznej,
- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Instytutu De Republica,
- Instytutu Europy Środkowej,
- Instytutu Pokolenia,
- Instytutu Strat Wojennych im. Jana Karłowicza,
- Instytutu Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka,
- Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego,
- Komisji Nadzoru Finansowego,
- Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego,
- Ośrodka Studiów Wschodnich im. Marka Karpia,
- Polskiej Agencji Kosmicznej,
- Polskiej Akademii Nauk,
- Polskiego Instytutu Ekonomicznego,
- Polskiego Komitetu Normalizacyjnego,
- Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
- Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych;
- Rządowego Centrum Bezpieczeństwa,
- Rządowego Centrum Legislacji,
- Rzecznika Finansowego,
- Rzecznika Praw Pacjenta,
- Szefa Służby Cywilnej,
- Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- Urzędu Regulacji Energetyki,
- Urzędu Transportu Kolejowego;
- wojewodowie w zakresie urzędu obsługującego wojewodę;
- kierownicy służb, straży i inspekcji zespolonej administracji rządowej;
- kierownicy niezespolonej administracji rządowej²³;
- dyrektorzy instytucji gospodarki budżetowej w administracji rządowej

zobowiązani są do zapewnienia, aby w jednostkach, którymi kierują aspekty społeczne były uwzględniane w możliwie jak najszerszym zakresie oraz w jak największej liczbie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

2. W tym celu:

- zobowiązuje się kierowników jednostek administracji rządowej do dokonywania, przy sporządzaniu planu postępowań o udzielenie zamówienia na każdy rok budżetowy,

²³ w rozumieniu art. 56 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r. poz. 135, z późn. zm.)

wstępnej analizy możliwości uwzględnienia aspektów społecznych w planowanych do udzielenia zamówieniach oraz

- zobowiązuje się kierowników jednostek administracji rządowej do dokonywania **pogłębionej analizy** w tym zakresie na etapie przygotowania konkretnego postępowania o udzielenie zamówienia, a także do uwzględniania tych aspektów we wszystkich zamówieniach, w których pogłębiona analiza na taką możliwość wskazała;
- zaleca się kierownikom jednostek administracji rządowej dokonywanie oceny możliwości uwzględnienia aspektów społecznych przy udzielaniu zamówień publicznych nieobjętych procedurami określonymi ustawą Pzp oraz uwzględnianie tych aspektów we wszystkich zamówieniach, w których analiza wskazała na taką możliwość.

3. Kierownicy jednostek administracji rządowej zapewniają, aby umowy w sprawach zamówień publicznych w przypadku uwzględniania aspektów społecznych, które wymagają weryfikacji na etapie realizacji zamówienia publicznego, zawierały **uprawnienia kontrolne** zamawiającego oraz przewidywały **stosowne sankcje**, pozwalające zamawiającemu na skuteczne egzekwowanie stosowania przez wykonawców tych aspektów..

4. W trakcie przygotowania i prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego rekomenduje się korzystanie z publikacji oraz innych materiałów dotyczących aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, opracowanych przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

IV. KOORDYNACJA REALIZACJI ZALECEŃ

1. Koordynację wykonania niniejszych Zaleceń powierza się Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych.

2. Prezes Urzędu Zamówień Publicznych w szczególności:

- prowadzi działania edukacyjne i promocyjne w zakresie uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, w tym w zakresie stosowania klauzul społecznych;
- upowszechnia dobre praktyki z zakresu uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych oraz popularyzuje wzorcowe zapisy w dokumentach zamówienia;
- prowadzi monitoring stopnia uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach udzielanych przez jednostki administracji rządowej.

3. Członkowie Rady Ministrów w ramach kierowanych przez siebie działów administracji rządowej wspierają realizację Zaleceń w organach oraz jednostkach podległych i nadzorowanych. Wojewodowie wspierają realizację Zaleceń w województwach.

V. MONITORING

1. Prezes Urzędu Zamówień Publicznych przedstawia Radzie Ministrów w terminie **do 31 lipca każdego roku** *Sprawozdanie o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych*, w ramach którego opisuje:

- wyniki monitoringu stopnia uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych udzielanych przez jednostki administracji rządowej oraz
- działania podjęte przez Urząd Zamówień Publicznych w ramach realizacji obowiązków nałożonych niniejszymi Zaleceniami w zakresie działań związanych z realizacją działań promocyjnych i edukacyjnych, a także w zakresie upowszechniania dobrych praktyk i wzorcowych zapisów w dokumentach zamówienia.

2. Na potrzeby monitoringu stopnia uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych udzielanych przez jednostki administracji rządowej kierownicy tych jednostek przekazują Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych, w terminie **do 1 marca każdego roku**, informację o udzielonych zamówieniach, w których zostały uwzględnione aspekty społeczne. Informacja przekazywana jest drogą elektroniczną w ramach rocznego sprawozdania o udzielonych zamówieniach, o którym mowa w art. 82 ustawy Pzp.

3. Informacja, o której mowa w pkt 2, obejmuje w szczególności dane dotyczące liczby i wartości udzielonych zamówień, w których zastosowano przynajmniej jeden z poniższych instrumentów prawnych umożliwiających uwzględnienie aspektów społecznych w zamówieniu publicznym:

- a) zamówienie udzielone jako zamówienie zastrzeżone, o którym mowa w art. 94 ustawy Pzp,
- b) zamówienie udzielone jako zamówienie zastrzeżone na usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne, o którym mowa w art. 361 ustawy Pzp,
- c) określenie w opisie przedmiotu zamówienia wymagań w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, o których mowa w art. 100 ustawy Pzp,
- d) określenie aspektów społecznych w kryteriach oceny ofert, o których mowa w art. 242 ust. 2 ustawy Pzp,
- e) określenie wymagań związanych z realizacją zamówienia w zakresie zatrudnienia na podstawie stosunku pracy, o których mowa w art. 95 ustawy Pzp,
- f) określenie wymagań związanych z realizacją zamówienia obejmujących aspekty społeczne, związane z zatrudnieniem, o których mowa w art. 96 ustawy Pzp,
- g) określenie etykiety związanej z aspektami społecznymi albo innego przedmiotowego środka dowodowego, o których mowa w art. 104 ustawy Pzp.

4. Szczegółowy zakres informacji, o której mowa w pkt 2, określa wzór rocznego sprawozdania o udzielonych zamówieniach, który stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru, sposobu przekazywania oraz sposobu i trybu jego korygowania²⁴.

5. Służby kontroli administracji rządowej są zobowiązane uwzględniać niniejsze Zalecenia podczas kontroli udzielania zamówień publicznych.

²⁴ Dz. U. poz. 2463